

Έκ του στερητ. *ά-* και του επίθ. **όψιαστος* < **όψιάζω*.

Ό μη έχων καλήν όψιν, ζωηρόν χρώμα ένθ' άν. (α) 'Επί άνθρώπου: 'Αόψιαστ' ρ'ναϊκα Ζαγόρ. (β) 'Επί άρτου: Ψωμί άνόψιαστο Ζίτσ. Συνών. *άνοψος*.

άνοψος επίθ. Νάξ. ('Απύρανθ.) *άνουψους* Ήπ. (Ζαγόρ. Κόνιτσ.) *άοψος* Χίος *άουψους* Ήπ. (Ζαγόρ. Χουλιαρ. κ. ά.) *άγουψους* Ήπ. (Κόνιτσ. Πέραμ.) *άναψους* Μακεδ. (Βελβ.)

Έκ του στερητ. *ά-* και του ούσ. *όψι*.

*'Ανόψιαστος (α), ό ίδ., ένθ' άν.: Πολύ άνοψη 'ναι, θαρεϊ κάνεις πώς είναι άρρωστημένη 'Απύρανθ. 'Αοψο κοριτσι Χίος Πιδι άγουψου Κόνιτσ. Παρουσιάσκι άουψους μπροστά μου σήμωρα Ήπ. 'Ηταν σ'χαμρός κι άουψους αυτόθ. 'Ανόψιαστος (β), ό ίδ., Ήπ. (Κόνιτσ.): Ψωμί άουψου.

άνταγιάντιστος επίθ. Λεξ. Βλαστ. Πρω. Δημητρ. *άδαγιάδιστος* Κρήτ. Σέρφ. *άδαγιάδιστος* Πάρ. (Λευκ.)

Έκ του στερητ. *ά-* και του επίθ. **νταγιαντιστός* < *νταγιαντίζω*.

'Ανυπόφορος ένθ' άν.: 'Ανταγιάντιστος καημός Λεξ. Πρω. 'Ανταγιάντιστα βάσανα Λεξ. Δημητρ. Ο'πρά, *άδαγιάδιστος γέν'κες!* Λευκ.

άνταγναντιάζω άμάρτ. *άδιγναδιάζω* 'Αντίπαρ. Πάρ. (Λευκ. Παροι. κ. ά.)

Έκ της προθ. *άντι* και του ρ. *άγναντιάζω*, παρ' ό και *γναδιάζω*.

1) Βλέπω τινά άπέναντι, άντικρύ ένθ' άν.: Σ'ε *άδεγνάδιασα* 'Αντίπαρ. Τόν *άδιγνάδιασα* τσαι τόν είδα Παροι. Συνών. *άγναντιάζω* 1. 2) Φθάνω, έρχομαι άπέναντί τινος Πάρ.: 'Ασμ.

Κι ότε άδιγναδιάσανε έβρός 'ς τόν άγιο-Γεώργι, έλειωσ' ό νεός 'σάν τó κερí κ' έσβησε 'σάν λαμπάδα

άντακκιάζω Κύπρ.

Έκ του 'Ιταλ. *intaccare*.

'Αρχίζω τι. Συνών. *άντακκών-νω*.

άντάκκιν τό, Κύπρ. *άντάτδιν* Κύπρ.

'Υποχωρητικώς έκ του ρ. *άντακκιάζω* ή *άντακκών-νω*.

Τμήμα θεριζομένου άγροϋ, τό όποϊον καθορίζεται υπό του άρχιθεριστου σχηματίζοντος διά του δρεπάνου στενήν και εύθειαν δίοδον, ή τμήμα άμπελώνος μέλλοντος νά κλαδευθῆ ή νά τρυγηθῆ: 'Εβγαλαν έναν άντάτδιν (έθέρισαν κτλ.) || Φρ. *Μέν τόν κιάν-νης άντάτδιν* (μη τόν στενοχωρης). || Παροιμ.

Γούμενος καθούμενος μεάλ' άντάτδία κόβκει

(ό μακράν τών πραγμάτων εύρισκόμενος δέν έχει όρθήν άντίληψιν της πραγματικότητας και τών δυσκολιών αυτής). Συνών. *εργο, λαμνί*.

άντακκούδιν τό, Κύπρ.

Έκ του ούσ. *άντάκκιν* και της ύποκορ. καταλ. *-ούδιν*.

Μικρόν *άντάκκιν*, ό ίδ.

άντακκών-νω Κύπρ.

Έκ του 'Ιταλ. *intaccare*.

'Αρχίζω τι, καταπιάνομαι με κάτι: 'Αντακκών-νουσιν εις τό θέρος του κλιθαροϋ (κριθής). 'Αντάκκωσα 'ς τήν δουλειάν ή τήν δουλειάν. 'Αντάκκωσες νά σπέρνης; 'Εν-ν' άντακκώση κ' εις τό φαειν. 'Αντάκκωσα νά κουβαλώ πέτρες.

'Αντακκώσαν νά συνάουν έλαιές. 'Αντάκκωσέν τον 'ς τό ξύλον (συνών. φρ. τόν *άρχισε* 'ς τό ξύλο). *Μόλις άντακκώσαμε, νά σου ήρτεν τσαι 'τσεινος*.

***άντάλλαγα** επίρρ. *άλλάνταβα* Στερελλ. (Αιτωλ. Κλών.) *άλαφάνταλλα* Στερελλ. (Αιτωλ.)

Έκ του επίθ. *άντάλλαγος*.

'Ανευ τάξεως, άνευ προσοχής: 'Ο,τ' κι αν κάθ'ς, τού κάθ'ς *άλαφάνταλλα*. *Μην παίρ'ς άλαφάνταλλα τού πιδι 'ς τά χέρια σ', θά τού σκουτώης. Μην πααί'ς άλλάνταβα αυτού π' πιρπατεϊς, θά πιδικλουθῆς κι θά πέης!* 'Αλαφάνταλλα πιρπατεϊς, καημένι, κόντιψις νά μι ξιθ'χιάης! *Νά τρώς μι τόν τρώπον σ', όχ' άλαφάνταλλα* (μη τόν τρώπον σ'—εύσχήμωσ).

άνταλλαγή ή, λόγ. σύνηθ. *άνταλλαή* Παξ. Στερελλ. (Αιτωλ.) κ. ά. *άδαλλαή* Πελοπν. (Λακων.)

Τό μεσν. ούσ. *άνταλλαγή*.

Τό νά άνταλλάσση τίς τι ένθ' άν.: *Κάνομε άνταλλαγή τó δεϊνα προμα με τó δεϊνα σύνηθ. Νά κάωμου, αν θέλης, άνταλλαή τó' έλαιές* Παξ. *Κάνομ' άνταλλαή τó' ρίδις* Αιτωλ.

***άνταλλαγιά** ή, *άδαλλαβιά* Θεσσ. (Πορταρ.) *άναφραδαλλιά* Θεσσ. (Νευρόπ.) Πελοπν. (Βούρβουρ.)

Έκ του επίθ. *άντάλλαγος*.

1) Τό άπροσδόκητον Θεσσ. (Νευρόπ.) 2) Ράπισμα αϊφνίδιον Πελοπν. (Βούρβουρ.) 3) Δυστροπία Θεσσ. (Πορταρ.)

***άνταλλαγιάζω**, *άλαφανταλλιάζω* Στερελλ. (Αιτωλ.)

Έκ του επίθ. *άντάλλαγος* ή του ούσ. **άνταλλαγιά*. Καθίσταμαι επιπόλαιος: 'Αλαφαντάλλιασις και σ'ν τώρμ' *Εϊνι άλαφανταλλιασμένον πιδι τώρμ κι κάμποουσιν κιορό!*

άντάλλαγμα τό, Πόντ. (Κερασ.) *άντάλλαγμαν* Πόντ. (Κερασ.) *άδίλλασμα* Πελοπν. (Λακων.)

Τό άρχ. ούσ. *άντάλλαγμα*. 'Εν τῷ τύπ. *άδίλλασμα* έγινε ύποκατάστασις της προθ.

1) Τό πρὸς άνταλλαγήν διδόμενον Πόντ. (Κερασ.)

2) 'Εξουθένωμα, κάθαγμα (ή σημ. έκ του γεγονότος, ότι τά υπό τών έξωτικῶν άνταλλασόμενα παιδία είναι καχεκτικά ως πιστεύεται. Πβ. **άνταλλαχτό*) Πελοπν. (Λακων.): *Βρε άδίλλασμα!*

άνταλλάγμιν τό, άμάρτ. *άντιλλάγμιν* Πόντ. (Κερασ.)

Έκ του ούσ. *άντάλλαγμα*. Διά τό *άντιλλάγμιν* ιδ. *άντάλλαγμα*.

Πρῶγμα άποβαλόν τήν φυσικήν αυτού όψιν: 'Αντιλλάγμιν *έγένονομουν* (έγενόμην έλεεινός έκ τινος νοσήματος).

άντάλλαγος επίθ. άμάρτ. *άντάλλαβος* Στερελλ. (Αιτωλ. 'Αρτοτ.) *άάλλαβος* Θεσσ. (Ζαγορ. Πορταρ.) *άλλάνταβος* Ήπ. (Πωγών. κ. ά.) *άλλάνταβος* Στερελλ. (Αιτωλ. 'Αρτοτ. Κλών.) *άναφάνταλλος* Πελοπν. (Βούρβουρ.) *Σκιάθ. άλαφάνταλλος* Στερελλ. (Αιτωλ.) *'λάνταβος* Στερελλ. (Κλών.) *'λανταβός* Πελοπν. (Γορτυν. Κερπιν.)

Τό μεταγν. επίθ. *άντάλλαγος*. Πβ. Σουϊδ. **άντάλλαγον* καλοϋσι τόν άντι έτέρου ήλλαγμένον, οϋχι *άνταλλον*.

1) 'Ο έχων οϊονδήποτε σωματικόν έλάττωμα Ήπ.

2) 'Ανισόρροπος Πελοπν. (Γορτυν. Κερπιν.) Στερελλ. (Αιτωλ. 'Αρτοτ.): 'Αφαρπάζοντι αυτεϊθ', τό 'χ' τού σόι τ'ς, εν' *άλαφάνταλλ' άνθροπ'* Αιτωλ. 'Αχ, *άλαφάνταλλι άνθρουπι, δέν πά νά χαθῆς!* αυτόθ. *Εϊνι άντάλλαβος άθρουπους!* αυτόθ. *Αυτός είναι 'λανταβός* Γορτυν. Κερπιν. Συνών. *παλαβός*.

β) Δύστροπος, πείσμων Θεσσ. (Πορταρ.) 3) 'Απρόσεκτος, άτακτος Ήπ. (Πωγών.) Θεσσ. (Ζαγορ.) Πελοπν. (Βούρβουρ.) Στερελλ. (Αιτωλ. 'Αρτοτ. Κλών.): *Εϊναι νι άναφάνταλλη, νι σαλαιδῆ* Βούρβουρ. *Αλαφάνταλλος άνθρουπους,*

κάμμινια δ'λειὰ δὲ φκειάν' σουσιή Αἰτωλ. Ἀλλάνταβον πιδί εἶν' οὐ δεῖνα αὐτόθ. Τί ἀλλάνταβους ἀνθρουπους εἶσι, πῆρις σβάρνα μι τὰ πονδάρια σ' τοῦ πιάτιου κι τό 'σπαισις αὐτόθ. Μι πάτ'σις τοῦ πονδάρ' κι μῶβγαλις τοῦ νύζ', εἶσι ἀλαφάνταλ- λους ἀνθρουπους! αὐτόθ. Ἀλλάνταβ' ᾄναϊκα, κάθι μέρα κάθ' ζ'μῆς, σπάει πουτήρια, φλιτζάνια αὐτόθ. Συνών. ἀκα- τίστατος I, ἀντίθ. ταχτικός, φρόνιμος.

άνταλλάζω λόγ. πολλαχ. και Πόντ. (Κερασ. Οἰν.) ἀνταλλάζου ἔνιαχ. βορ. ιδιόμ. ἀδιλλάζω Κεφαλλ. Πελοπν. (Μάν.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἀνταλλάσσω. Ἐν τῷ τύπ. ἀδιλλάζω ἔγινε ὑποκατάστασις τῆς προθ.

1) Δίδω τι πρὸς ἀνταλλαγὴν λόγ. πολλαχ. και Πόντ. (Κερασ. Οἰν.): Δὲν ἀνταλλάζου γὼ τοῦ χουράφι μ' μι τ' ἀμ- πῆλ' ἀντίεινον Αἰτωλ. Τ' ἀντάλλαξαν τὰ σπίτια αὐτόθ. Ἀλ- λάζω και ἀνταλλάζω Κερασ. Ἄς ἀνταλλάζωμ' ἀτο αὐτόθ.

β) Φορῶ νέα και καθαρά ἐνδύματα ἀντί τῶν παλαιῶν Πελοπν. (Μάν.) Συνών. ἀλλάζω A 3 β. 2) Ἀμτβ. παραμορφοῦμαι, φθειρομαι Κεφαλλ.: Δὲν ξέρω πῶς ἐγί- νηκες, ἀδιλλάξες! Συνών. ἀσκημίζω. Πβ. ἀλλάζω B 1.

άνταλλαξιά ἦ, Μῆλ. ἀδαλλαξιά Νάξ. (Φιλότη.) ἀδαλ- λαξιά Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀνταλλάζω.

Ἀνταλλαγὴ ἔνθ' ἀν.: Θέλεις νὰ κάνωμε ἀνταλλαξιά; Μῆλ. Ἐντὸ τὸ χτήμα τό 'χω ἀδαλλαξιά ἀπὸ τὸν δεῖνα Φιλότη.

***άνταλλαχτὸ** τό, ἀδιλλαχτὸ Κεφαλλ.

Τὸ οὐδ. τοῦ ἐπιθ. *ἀνταλλαχτὸς < ἀνταλλάζω μεταπεσὸν εἰς σημασίαν οὐσιαστικοῦ. Πβ. και μεταγν. ἐπίθ. ἀντάλλακτος.

Τέρας, ἔκτρωμα (διὰ τὴν σημ. πβ. ἀντάλλαγμα 2): Ἐγίνηκες σὰν ἀδιλλαχτὸ.

άνταλλος ἐπίθ. ἐγράφη ὡς συνών. τοῦ ἀκατίστα- τος I. Ἀντί τοῦ ὑποθετικοῦ τούτου τύπ. ἐπροτιμήθη ὁ ἀντάλλαγος, ὁ ἰδ.

άντάμα ἐπίρρ. ἐντάμα Ἀπουλ. (Καλημ. Μαρτ.) Λυκ. (Λιβύσσ.) Πόντ. (Κοτύωρ. Ὀφ. Σούρμ. Τραπ.) ἐντάμαν Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Σαράχ. Τραπ. κ. ἄ.) ἐντάμας Πόντ. ἀντάμα κοιν. και Ἀπουλ. (Καλημ. Μαρτ.) Καλαβρ. Πόντ. (Κοτύωρ. Οἰν.) ἀδάμα πολλαχ. ἀντάμαν Πόντ. ἀντάμας Πόντ. ἀδάμι Θράκ. (Αἰν.) Κεφαλλ. ὄντάμαν Πόντ. (Χαλδ.) ἄντάμα Καλαβρ. (Καρδ.) Ρόδ. δάμα Λέσβ. Καπ. (Ἀραβάν. Σινασσ. Φάρασ.) δάμας Μαριούπ. ἀνταμῶς Λεξ. Μπριγκ. ἀδαμῶς Κέρκ. (Ἀργυροῦδ.) Κεφαλλ. ἀνταμοῦ Πόντ. (Κερασ.)

Τὸ μεσν. ἐπίρρ. ἀντάμα, παρ' ὃ και ἐντάμα, ὃ ἐκ τῆς μεταγν. φρ. ἐν τῷ ἄμα. Πβ. Κορ. Ἄτ. 2, 125. Ὁ τύπος ἀδάμι, ὅστις ὡς ἀντάμι και ἐν Ἐρωφίλ. Ἴντερμ. A 148 (ἔκδ. ΣΞανθοῦδ.) κατὰ τὸ δμάδι, μαζί. Πβ. Ἐρωτόκρ. (ἔκδ. ΣΞανθοῦδ. 497). Τὸ ἀνταμῶς κατὰ τὰ πολλὰ εἰς -ῶς ἐπίρρ., τύπ. δὲ ἐνταμῶς και ἐν Ἐπαίν. γυναικ. 401 (ἔκδ. ΚΚγumbacher). Τὸ ἀνταμοῦ κατ' ἀναλογ. πρὸς ἄλλα εἰς -οῦ ἐπίρρ. Τύπ. ἐνταμοῦ παρὰ Δουκ. (λ. μ. π. ο. ὤ. φ. α.).

1) Ὁμοῦ, μαζί κοιν. και Ἀπουλ. (Καλημ. Μαρτ.) Καλαβρ. (Καρδ. κ. ἄ.) Καπ. (Ἀραβάν. Σινασσ. Φάρασ. κ. ἄ.) Μαριούπ. Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Οἰν. Ὀφ. Σαράχ. Σούρμ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.): Εἶμαι - ἔρχομαι - κοιμοῦμαι - πέφτω - πηγαίνω - πίνω - τραγοῦδῶ - τρώγω ἀντάμα κοιν. Νὰ πάτε ἀδαμῶς ἴσαμ' ἐκεῖ Ἀργυροῦδ. Ὁλοὶ ἀντάμα (σύμπαντες) Ζάκ. Κάπου σ' εἶδα, κάπου μ' εἶδες, κάπου φρονμίν ἐφάαμεν

ἀντάμα Κύπρ. Πάντα ἐντάμαν πορπατοῦνε ἀοῦτα τὰ δύο ἀδέλφῳ Τραπ. Ἐντάμα νὰ πάμε 'ς σὸ γαλὸ Ὀφ. || Φρ. Δὲν ἀφίβ' τὰ δυὸ ἀντάμα (δὲν ἀφίβει κανένα ἤσυχον) Μακεδ. (Κοζ.) Δὲ μ' ἄφ'σις τὰ δυὸ ἀντάμα δῶ μέσα (τὰ ἀνακάτωσες ὄλα) Ἡπ. (Ζαγόρ.) || Παροίμ. φρ. Ἀντάμα κονβεντιάζουμε και χῶρομ ἀκούμε (ἐπὶ κακῆς συνεννοήσεως συνομιλητῶν) πολλαχ.

Ἀντάμα δὲ μονοιάζουμε κ' ἢ χωρισιὰ κακῆ 'ναι (ἐπὶ φιλονικούντων και πάλιν συμφιλιουμένων) Πελοπν. (Βυτίν.) κ. ἄ. || Ἄσμ.

Ἄχι, και πῶς τὰ ξέχασες τὰ κάμαμεν ἀδάμα κ' ἐδὰ λυπᾶσαι τὸ χαρτὶ νὰ πέψης ἕνα γράμμα

Κρήτ.

Ἐοῦ 'σαι τ' ἀνθι τῆς μηλῆς, τῆς λεμονεῆς τὸ φύλλο, ἐοῦ 'σαι ποῦ γεννήθηκες ἀντάμα μὲ τὸν ἥλιο

Ἡπ.

Στρατιέτες και πραγματευτῆς δύο ἀντάμαν πάνε

Πόντ. Συνών. ἀλλάι B 1, μαζί, δμάδι. 2)

Μεταξὺ Χίος: Ἀντάμα των. Συνών. ἀνάμεσα 1, ἀνα- μεσης 1, ἀναμεσικῶς, ἀναμεσοθρό, ἀνάμεσον 1. ἀναμεταξὺ 1. 3) Μόλις Πόντ. (Κερασ.): Ἀνταμοῦ ἕναν ἠῖρα. 4) Εὐθύς ὡς Πόντ. (Κερασ.): Ἀνταμοῦ εἶπ' ἀτο, ἔρθεν κ' ἐκεῖνος. 5) Ὡς προθ. μετά, συντασσό- μενον μετά γενικῆς Καπ. (Σινασσ. Φάρασ. κ. ἄ.) Κάρπ. Πόντ. (Κοτύωρ.) Χίος: Νὰ μὴ μιλῆς πλὴζὸν ἀντάμα μου Κάρπ. Τὴν δαπάνα σ' ἔπαρ' ἐντάμα σ' (δαπάνα=ἐφόδια) Κοτύωρ. Ἐὼ εἶμαι δάμα του Φάρασ. Ἡ πεντάμορφη σαφοῦ δὲν μπόρ' σεν νὰ ποίκ' τὴν γνώμη τ', ἀποφάσισε νὰ φύγη κ' ἐτοῦτ' δάμα τ' (σαφοῦ = ἐπειδὴ) Σινασσ. Συνών. ἄμα A 3.

άνταμάκι τό, Πελοπν. (Ἀρκαδ.) Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀντάμης. 1) Ἀνθρωπος κομψός. 2) Ἀνθρωπος γενναῖος.

άνταμείβω λόγ. κοιν. ἀνταμείβου Εὐβ. (Κάρυστ.) ἀδαμείβω Κρήτ. ἀντιμέβω Χίος (Βροντ. κ. ἄ.) — ΣΖαμπελ. Ἄσμ. δημοτ. 764 ἀδιμέβω Κεφαλλ. ἀδιμέβου Θράκ. (Αἰν.) Πελοπν. (Μάν.) ἀδιμέβω Κρήτ. ἀδινέβω Κρήτ. (Ἐμπαρ.) ἀντιμέβου Εὐβ. (Κονίστρ. Κύμ. Ὁξύλιθ. κ. ἄ.) δαμείβω Ἀστυπ.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἀνταμείβομαι. Ὁ τύπ. ἀντιμέβω κατ' ἀποκατάστασιν τῆς προθ. ἀντί, δι' ὃ ἰδ. ΓΧατζιδ. ἐν Ἀθηνῶ 24 (1912) 27, ἢ δὲ κατὰλ. μετεπλάσθη κατὰ τὰ εἰς -εύω (-έβω) ὡς και ἀναπαύω - ἀναπεύω, συγ- κρούβω - συγκρέβω, δι' ἃ ἰδ. ΓΧατζιδ. ἐν Ἀθηνῶ 9 (1897) 199 και 215, 24 (1912) 12 και MNE 1, 271 και 2, 518. Ὁ τύπ. οὗτος και μεσν. Ἐν τῷ τύπ. ἀδινέβω ἐτράπη τὸ μ εἰς ν κατ' ἀνομ. διὰ τὸ ἐπόμενον χειλικὸν β. Πβ. και ἀδινεβῆ ἐν λ. ἀνταμοιβῆ.

1) Ἀνταποδίδω τὸ καλὸν ἢ και τὸ κακόν, καθόλου ἀνταποδίδω κοιν.: Ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἀνταμείψη κοιν. Ὁ Θεὸς νὰ σ' ἀδιμέψη γιὰ τὸ καλὸ ποῦ μοῦ 'καμες Κρήτ. Ὁ Θεὸς νὰ σ' ἀδαμείψη κατὰ τὰ ἔργα σου αὐτόθ. Ὁ Θιγὸς νὰ σοῦ δαμείψη τὸ μιστό σου Ἀστυπ. Καλὰ μ' ἀντίμεψες Κονίστρ. Ἀντὰ ποῦ μοῦ εἶπες θὰ σοῦ τὰ ἀδινέψω μιὰ ἡμέρα Ἐμπαρ. Τοῦ 'πα ἕνα λόγο και μοῦ τὸν ἀντίμεψε Βροντ. || Ἄσμ.

Θὰ σ' ἀντιμέψου μὲ τσαιρὸ 'ς τ' ἀρρεβωνιάσματά σου Κύμ.

Ἄσε μ', ἀφέντη μ', ἄσε με κ' ἐγὼ νὰ σ' ἀντιμέψω, νὰ κατεβῆς σὲ πόλεμο, νὰ μπῆς νὰ πολεμήσης, νὰ σκύνρω τὸ κεφάλι μου νὰ κόψουν τὸ δικό σου ΣΖαμπελ. ἔνθ' ἀν.

Ἐννοια σου, νοιά σου, μαῦρε μου, τὸ ἐγὼ νὰ σ' τ' ἀνταμείρω Κάρυστ. Ἡ σημ. και μεσν. Πβ. Σπαν. στ. 606 (ἔκδ. Wagner

